

הלכות יום טוב סימן תקטו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק נג]

משום מקצת⁴⁶, כיון שהיה מקבץ יום טוב בין השמשות⁴⁷ וכו', משום שקרא לעלה ויתלש⁴⁸.

46) ונכרי שלקט עשבים בשבת לצורך בהמתו שנחשב העשב מוקצה, כתב השו"ע לעיל (סי' שכה ס"א) שמוותר לישראל להאכילם לבהמתו אף בשבת [באופן שאינו מטלטל] ובלבד שאין הנכרי מכיר, ובטעם הדבר כתב המשגיב שם (ס"ק סה) משום שמוקצה מותר בהנאה [וראה שם פרטי דינים בה].

46) ואם היו הפירות תלושים, אלא שנשארו מנוחים על העץ, כתב הדעת תורה (סי' ע"ב) על פי דברי התוס' (פסחים נו, ב ד"ה מחלוקת), שהרי הם מוקצה [אם הם של ישראל] כיון שאסור להורידם מהעץ, וכמבואר בשו"ע לעיל (סי' שלו ס"א) [וראה בשו"ע לעיל (סי' שמב ס"א)].

47) שאף שהנכרי תלשם לעצמו ולא נעשית בהם שום מלאכת אסור, כתב לעיל (סי' שכה ס"ק כב) שאינם גרועים יותר מפירות שנתלשו מאליהם שמבואר בשו"ע לעיל (סי' שכב ס"ג) שאסורים.

ואם נתלשו על ידי ישראל בהיתר, כגון לצורך חולה שיש בו סכנה, כתב הגרש"ז אדערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' נח) שאין בהם משום גזירת פירות הנשרפים, והוסיף, שלפי זה, ערבות שנתלשו על ידי בן ארץ ישראל כיום ראשון של חול המועד סוכות עבור בני ארץ ישראל, מותר לבן חוץ לארץ הנהוג יום טוב שני ליטול, ואין בהן משום גזירת פירות הנשרפים, שהרי נתלשו בהיתר גמור [ואינן אסורות משום מוקצה, כיון שמוכנות הן לכל ישראל שאינם בני חוץ לארץ לתולשן לצורך מצוה]. עוד צריך שם להיתר את דעת הסוברים שאין גזירת פירות הנשרפים אלא בפירות שאדם מתאנה להם ביותר ולא בשאר פירות, וכל שכן שלא בעצי טרק, והגם שמתאנה לערבות אלו משום המצוה, כתב שם שאין לנו להמציא מליבנו גזירה חדשה, וכן דעת הגרי"ש אלישיב (יום טוב שני כהלכות פ"ב הע' מב).

מאידך, בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח ט"ו) כתב שאסור לבני חוץ לארץ להשתמש בערבות אלו ביום טוב שני, אכן, מי שאין לו ערבות אחרת, ועלול להתבטל מהמצוה, צידד שם שיכול להקל כזה.

[ביה"ד"ה או צדן לעצמן]

דצריך גם קנה לקחתיו עד מוצאי יום טוב שני בקדי שיעשו⁴⁸.

48) ובטעם הדבר כתב הכ"י (ד"ה כתב האגור, בשם הר"י מפרי"ז), שבדברי האדם שאדם להוט אחריהם, יש לחוש שאם נתיר לו לאוכלם [מיד במוצאי יום טוב] כשנתלשו או ניצודו כיום טוב אף לצורך נכרי, יבא לתלוש או לצוד בעצמו ביום טוב.

וכעין זה כתב המשגיב לעיל (סי' שכה ס"ק טז) לענין פת שאפה נכרי בשבת, שיש אסורים [בו ביום] אף אם אפאה לעצמו, כיון שבדבר מאכל אדם להוט, ויש לחוש שמה יאמר לנכרי שיאפה בשבילו בשבת [וראה לקמן (סי' תקטו ס"ק ז) ובשעה"צ (שם ס"ק ד)].

[משנ"ב ס"ק נז]

בעכו"ם שלקט לעצמו, דאין בו אלא אסור מקצת⁴⁹ וכו', תלי במחלוקת המבאר פ"מון שכה סעיף 601) וכו', דיש להקל לצורך מצוה⁵¹ וכו', מתוך משום ספק-ספקא⁵² וכו', דמשבינן להו כנדיא נלקטו היום⁵³.

49) וישראל שהיה לו נר דלק, ורצה הנכרי לתקנו, ונכבה לו וחזר הדוליק, כתב בביה"ל לעיל (סי' רעו ס"א ד"ה לצרכו) שהרי זה נחשב שהדוליקו לצרכו ומותר ליהנות מנו זה אף בשבת וראה מה שכתבנו שם.

50) וטעם האסורים מספק אף שספק דרבנן לקולא, כתב שם (ס"ק לב) שדבר שנעשה בו מלאכה על ידי נכרי בשבת הוא דבר שיש לו

מתירין שהרי יש לו דתיר במוצאי שבת, ואסוריהו רבנן אף בספק, אמנם, לענין נכרי שהדוליק נר כשבת ולא ברור אם הדוליקו עבור ישראל או עבור נכרי, כתב לעיל (סי' רעו ס"ק טז) שאסור ליהנות מן הנר, אף על פי שאינו דבר שיש לו מתירין, שהרי אין אפשרות להמתין עד מוצאי שבת (שהרי הוא צריך את האור כשבת ואין אפשרות להשתמש עם האור של שבת במוצאי שבת), ועוד, שאם ימתין עד מוצאי שבת יגמור השמן שבנר [וראה שעה"צ לעיל (סי' תצו ס"ק ז)].

וטעם המתירים בספק, כתב בשעה"צ שם (ס"ק לה) שאף שכל דבר שיש לו מתירין אסור מספק אפילו באיסור דרבנן, מ"מ איסור הנאה ממלאכת נכרי שאינו אלא משום גזירה, לא גזיר בו רבנן בספק.

51) והוא הדין במקום הרחק, כתב בביה"ל שם (ד"ה וי"א) שיש להקל בספק.

52) ואף שדבר שיש לו מתירין, מבואר ברמ"א (ויד"ד סי' קי ס"ח) שאסור אף בספק ספיקא ויש להחמיר בזה אם לא לצורך, כתב הכף החיים (ס"ק נג) שכיון שבענינו יש מתירים אף בספק [שאין צריך להמתין בכדי שיעשו], יש לסמוך עליהם על כל פנים בספק ספיקא [וראה במשגיב לעיל (סי' תצו ס"ק יא)].

53) אמנם בביה"ל לעיל (סי' שכה ס"ו ד"ה וי"א) כתב, שאף בלא הביא דורן אלא בסתם פירות שכבית הנכרי, אין להקל ולהחשיבם כספק אם נלקטו בשבת אם לאו, אלא הריחה כדאי נלקטו בשבת, משום שרוב האנשים דרכם ללקוט פירות ביום אכילתם, ואין להתירם אף לצורך מצוה אם דאי נתלשו בשביל ישראל [וכדלעיל (ס"ק ב)].

[משנ"ב ס"ק נח]

הרי לה ספקא דרבנן⁵⁴.

54) ובצירוף הספק של יום טוב שני יש כאן ספק ספיקא וכמבואר לעיל (סי' תצו ס"ק וא), שמה ניצודו מאתמול, ושמה אין יום טוב שני קודש אלא חול, וביאר הפרי חדש שם (ס"ק ד) שלפי זה מה שכתב המחבר י"אם נלקטו או ניצודו היום אסורים הוא לצדדים, דהיינו, שספק נלקטו אסור אף ביום טוב שני, וספק ניצודו אינו אסור אלא ביום טוב ראשון וכמו שסתם השו"ע שם (ס"ד), וכתב המשגיב שם ובשעה"צ (ס"ק בא) שלמעשה אין להתיר ביום טוב שני אף בצידה, אלא במקום הפסד גדול.

ודוקא ספק ספיקא גמור כנ"ל, אבל ספק מוכן שנתערב בדבר המותר, כתב בשעה"צ שם (ס"ק יט) שאין להתיר לכל הדעות משום ספק ספיקא בדבר שיש לו מתירין אלא במקום הפסד גדול, וכמבואר ברמ"א (ויד"ד סי' קי ס"ח).

[משנ"ב ס"ק נט]

גגון שנס לטון [אדמונית שפתח לחייה]⁵⁵.

55) והוא הדין אם הביא אותם הנכרי בתחילת ליל יום טוב ראשון, כתב לעיל (ס"ק יד) שנחשב לדאי ניצודו מאתמול.

[משנ"ב ס"ק לא]

הטעם, לפי שהיא אינו משביח בדרך⁵⁶ וכו', אמרינן דמתכונן להשביח מקחו⁵⁷.

56) ולענין נכרי שהביא ביצה ביום טוב ראשון ומסית לפי תומו שנולדה אתמול, משמע בשעה"צ לעיל (סי' תקג ס"ק כז) שאין די להתיר רק משום שאין הנכרי משביח בדבריו, אלא אף מטעם שרוב ביצים של המוכרים הן מאלה שנולדו אתמול.

57) אבל אם הפירות או הדגים של ישראל, כתב לעיל (שם ס"ק כח) לענין נכרי שהביא ביצה ביום טוב ראשון, שכיון שאין לנכרי שום תועלת מהשבחת המקח, הריהו נאמן במסית לפי תומו.

הַלְבוּת יוֹם טוֹב סִימָן תַּקטוּ

קלז באור הגולה

ח ספיקא דמחזיק
 שריבין סי ט צעקין
 לעיל בסימן תנז
 סעיף ז: אפילו ביום
 טוב שני דנרא דפסק
 לעיל עם דפסק מוכן
 גמר ביום טוב שני.
 חסם דפסק טבא
 ממילא, אבל טבא כל
 שפיקא דמחזיק מוכן סי

שְׂבִיבֵאוּ מִחוּץ לְתַחוּם: ב' אֶפְלוּ תִלְשָׁן הַאינוֹ-יְהוּדִי * או צָדָן לְעַצְמוֹ או נָפַל מִן הַאֵילָן מְעַצְמוֹ או נִצְוָה מְעַצְמוֹ. (כג) אָסוּר לְאֶכְלוּ בּוֹ-בָיּוֹם וּלְטַלְטֵלוּ (כד) אָף לְמִי שֶׁשָּׂאָה הוֹבְאָו בְּשִׁבְלֵוֹ, אָבָל (כה) לְעֵרֵב מִתְּרוּץ מִיָּד בְּמוֹצָאֵי יוֹם-טוֹב אָף לְמִי (כו) שֶׁהוֹבְאָו (ז) בְּשִׁבְלֵוֹ: ג' (כז) * אֶפְלוּ אִם הוּא סָפֵק אִם נִלְקָטוּ או נִצְוּדוּ הַיּוֹם (ט) (כח) 'אֶסְוִירִים, אָבָל (כט) אִם נָפַר בָּהֶם יִשְׁלָא נִלְקָטוּ וְשִׁלָּא נִצְוּדוּ הַיּוֹם, מִתְּרָה (ל) לְמִי שֶׁשָּׂאָה הוֹבְאָו בְּשִׁבְלֵוֹ, וְאִם לֹא כֵּן מִחוּץ לְתַחוּם, מִתְּרָה אָף לְמִי שֶׁהוֹבְאָו בְּשִׁבְלֵוֹ: ה' הַגָּה (לא) אֵינוֹ-יְהוּדִי מִסִּיּוֹ לְפִי תַמוּ שֶׁלֹּא נִלְקָט הַיּוֹם או נִצְוָה הַיּוֹם, (לב) נֶאֱמַן (ועֵינָן לְעֵיל סִימָן תַּקִּיג סִיפֵי ז'): ד' אֵינוֹ-יְהוּדִי שֶׁחִבֵּא דוֹרוֹן לְיִשְׂרָאֵל

באור היטב
 ראשון של גליות, ואין שניך כאן כדי שיעשו בין שלקטן הא"י לערב עצמו.
 ומירי בתוך התחום, עס"ה. ועס"א: (ט) אסורים. ע"י סימן שכה סעיף ה. ועיין

שפיעה באסור, וע"ל סימן שכה ט"ח באחרים: (ז) בשיבילו. פ"י בתהלה
 צדן לעצמו ואח"כ נמלך והביאו לישאל, ממנו לו מירי במוצאי יום-טוב

באור הלכה

משנה ברורה שפסקו דבין לקלא ובין להמנא, וטעם דסבידא לה כשיטת
 הגאונים דבספקא מלין להממיר. והנה לפי המבאר בסימן שכה סעיף ז נעת
 המשאומרים שם דהלין להקל. ועין שם במשנה ברורה הליבא מזה לש לקט
 על זה, אמרן עם בענינונו אם יש לו ספק אם הביא ממקום קרוב שהוא מתוך
 התחום או חוץ לתחום, אין צריך להמתין רק בכדי הכאה שהוא מתוך התחום
 אם הוא לצורך מנהג: * או צדן לעצמו וכו', אבל לערב מתרוץ מירי. עין
 בגולה רבה שפיעד דלמעשה יש להממיר ברשת טריי ספאריי צריך עם בנה
 להמתין עד מוצאי יום-טוב עני בכדי שיעשו⁴⁸⁵, ורבה דכן מוכח בעבודת-הקדוש
 ז"ל: ועין בבית-טאיר שקסמה עליה, שברין מבאר להפוך נגם עניני בעבודת
 הקדוש סוף הלכות חרוזין ובבאר בו גם כן להפוך. וקטנים דאין הקדוש להממיר
 נגד חוספות ומלחמות ז"ל [ועבודת-הקדוש] ושלחן-ערוך: * אפילו אם הוא
 ספק. עין משנה ברורה מה שפסקו דבענין שחביא דרוזן אין זה בכלל ספק,
 כן פתח הפני-אברהם, וכן הוא בבית-יוסף שחביא פשם הנ"ל פשם רבנו יונה
 לתרוץ את דעת רש"י דסבידא לה דספק לקלא דהתיא דדורון תוי כודאי נלקטו
 היים, שאין צדן ללקט מפעריב (שלא ימכשו): אכן כל זה לרש"י וסיגמה, אבל
 לדעת הגאונים דאסירי בספק חוץ לתחום וכהאי גונא שאר ספקות, אין הקדוש
 לומר דרוזן ודאי הוא, ורק ספק, ואפילו הכי אסירי, וכן משמע במלחמות בשעת
 ספק שואל וברין שם שהקשו מה דרוזן על פרוש רש"י, דרוזן הרי ספק אם
 נלקט בשבילו וישאל ודאי הכי אסירי, וכן בשיטה מקפצת חשיב לה ספק אם
 תלשן בשבת, ועין בהגר"א בסימן זה ובסימן תנז סעיף ד, משמע נמי דרוזן
 דבכלל ספק הוא [ועין במשנה ברורה דף כד דמעשה בענין שחביא דרוזן
 גמליאל דגים ונאמר רבן גמליאל אין רצונו למפל היטב, ומשמע שנתה דרוזן,
 ואפילו הכי בנמנא חשיב לה רק לספק, והכר צמר בנה בהקדמות, ועין ממציד
 השקל בסימן תנז ששייב בדחק. אבל לדינא אין נפקא-מנה דרוזן, דהא לכלי
 עלמא אסור בדורון בכדי שיעשה, כמבאר בש"ס להדיא, או כשעם ודאי או
 משעם ספק, ובג"ל. אכן נה קשה קצת, דאם נחשב סבידא דדרוזן לטקס, אמרן
 לבארה יש בנה שני ספקות: אם לקטן בשבת ויום-טוב ואם לקטן בשביל
 לישאל, ועין דאסרין בכדי שיעשו אמרן בספק-ספקא נמי אסרין, וזה מבאר
 באחרים דספק-ספקא שרי צריך לומר דאמר מהו ודאי: לרמב"ן בפלמחות
 יש לומר דסבידא לה ודאי לקטעה היים, כמו שכתב רבנו יונה, ורק ספק צדור
 מי לקטן, עין שם, ולישיטה מקפצת וכן לקברת החולקים על רש"י הטובא ברין
 יש לומר להפוך, דבין שחביא לדרוזן, מלין דבדאי לקטניהו צדור, כמו שכתב
 הפני-אברהם, ורק דפסק אם היים נלקטו, ואפילו הכי אסור משעם ספק, ולרש"י
 דסבידא לה דספק אסור נמי אוליין לקלא, בעל-פרתן לענין דרוזן שניהם ודאי
 חשיבין, כמו שכתב הפני-אברהם. מפל קאום יש נפקא-מנה לדינא דרוזן
 גונא, בין דלמלחמות וסיגמה חשיב רק כספק, אם נה לנה עוד ספק.

משנה ברורה

לתחום אלא שאינו יודע אם בסמוך לתחום או רחוק הרבה, אין
 להממיר להמתין אלא בכדי שיעור מחוץ לתחום: ב' (כג) אָסוּר
 לְאֶכְלוּ וכו'. משום מַקְצֵה⁴⁸⁶, בין שהיה מתפר מערב-יום-טוב בין
 השמשות⁴⁸⁶, ומקצה דמתפר או מפני שהיה מתפר צידה אסור
 (לג) לכלי עלמא, ובפרות יש בו עוד אסור משום שְׂמָא וצלה ותלש⁴⁸⁷,
 לקח אסור באכילה ובטלטול: (כד) אָף לְמִי שֶׁשָּׂאָה הוֹבְאָ בְּשִׁבְלֵוֹ.
 פירוש, דמתחלה תלשין אי צדן לעצמו ואחר-כך נמלך להביא
 לישאל, אסור בארזו היים בין לישאל זה בין לאחר, בין דהאסור
 בנה משום מקצה, אין נפקא-מנה מזה לנה: (כה) לְעֵרֵב מִתְּרוּץ
 מִיָּד, ואפילו לערב הנה יום-טוב, (לה) כגון שני ימים טובים של
 גליות, דהאסור פראשין משום מקצה מתר בשני לכלי עלמא, ורק
 בשני ימים טובים של ראש-השנה אסור גם בשני דכיקא אריכתא
 דמי, וגם בשבת הסמוך ליום-טוב אסור משום הנהגה, פני"ל:
 (כו) שֶׁהוֹבְאָ בְּשִׁבְלֵוֹ, ודוקא אם הביא מתוך התחום, (לו) אָבָל
 אם הביא מחוץ לתחום, אף דהתלישה הנה לעצמו, אסור על-כל-
 פנים משום תחומין למי שהובא בשבילו בכדי שיעשו, כמבאר
 בסעיף ה: ג' (כז) אֶפְלוּ אִם הוּא סָפֵק, זה נמי קאי (לו) בעפויים
 שלקט לעצמו, דאין בו אלא אסור מקצה⁴⁸⁹, מכל מקום עם בספק
 אסור, דספק-מירקן אסור, כמבאר בסימן תנז סעיף ג: וזה נהי לא
 הזכיר פאן המתפר לענין כדי שיעשו, דכשלקטן לעצמו אין צריך
 כדי שיעשו, כנ"ל בפעיף הקודם, אכן אם ודאי לקטן או צדן היים
 ורק ספק אם לקטן ועדן בשביל לישאל או צריך להמתין בכדי
 שיעשו, תליי בפתיחת המבאר בסימן שכה סעיף ז⁴⁹⁰, ומתבאר בדברי
 האחרונים שם דיש להקל לצורך מנהג⁴⁹¹, עוד מבאר שם, דאם הוי שני
 הספקות יחד: אם נלקטו היים ואם נלקטו בשביל לישאל, ביומן
 אסורים, דאפילו ודאי לא בשביל לישאל לקטן, אסור משום ספק
 מירקן, בג"ל, אלא דבערב מתרוץ מירי משום ספק-ספקא⁴⁹², ואפילו הנה
 יום-טוב בערב כגון שני ימים טובים של גליות: אכן בגבי שהביא
 דרוזן לישאל [או הביא (לו) למפר בעיר שרבה לישאל], אסור בכדי
 שיעשו, כמבאר בסעיף א, (לח) דחשיבין להו כודאי נלקטו היום⁴⁹³
 ובשביל לישאל: (כח) אֶסְוִירִים, עין בטי"ו ובאר-הגולה דאפילו ביום-
 טוב שני יש לאסור, ובעממיר-מירקני מפקפק על זה. והפרי תנש

בסימן תנז מכריע, דלענין לקוט יש לאסור משום דיש פוסקין שטורבין דכל שיש מאותן הפיתין במתפר, ודכן של בני-אדם ללקט אותן
 ביומן שחביאין, אבל לענין צידה מתר ביום-טוב שני, דלא שניך טעם הפ"ל נהי לה ספקא דרפנ⁴⁹⁴: (כט) אִם נָפַר בָּהֶם, שהיה הפרות במולשין,
 והוא הדין לענין נגים שפיעדו מערב-יום-טוב, (לט) כגון ששק לוח ואדמומיות שמתת להי-הנה⁴⁹⁵ עבודתין אוהן שם: (ל) לְמִי שֶׁשָּׂאָה
 הוֹבְאָו בְּשִׁבְלֵוֹ, דהמא לן לקטן בעיפה ה, דהבא מחוץ לתחום בשביל לישאל זה, מתר לישאל אחר אפילו ביום-טוב: (לא) נָכַר מוֹסִים
 לְפִי הַמוֹ וכו', השעם, (מ) לפי שהוא אינו משיבית בדברי⁴⁹⁶, ואדרבה מגריע, פי יותר טובים הנצודים והנלקטים היום, ומירי שאין הנכרי
 יודע שאסור לישאל מה שנלקט ונצוד היום, דאי לא הכי אמרין דמתפן להשיבית מקחו⁴⁹⁷: (לב) נֶאֱמַן, ואפילו (מא) אם העכו"ם הביא

שער הציון

(לג) הניו אפלו לרבי שמעון [מוסקים]: (לד) עלת-שפת ופשוט: (לה) סגד אברהם והגר"א: (לו) כן משמע מפני אברהם, ובהו כן למרן המשא שמקשים דברי
 הטור אחריו: (לז) מגד-אברהם פשם הר"ן: (לח) מגד-אברהם, ואף דכפה פוסקים סבידא להו דרוזן נמי בכלל ספק הוא, מכל מקום מרדו בדורון דאסור,
 כמבאר בש"ס להדיא, ועין בבארי הלכה: (לט) הגרי"ז, דבנה עם החוספות החולקים על רש"י מורים, עין שם: (מ) אחרונים: (מא) סגד-אברהם ושי"א:

